

УДК 378.091:785.11

<https://doi.org/10.31652/3041-1017-PIATE-2025.5.11>

Новосадов Я.Г.

викладач

Вінницький державний педагогічний університет

імені Михайла Коцюбинського

м. Вінниця, Україна

novoanna97@gmail.com

ОРКЕСТРОВИЙ КОЛЕКТИВ У СИСТЕМІ МИСТЕЦЬКОЇ ОСВІТИ

Анотація. У статті проаналізовано роль оркестрового колективу як важливої складової мистецької освіти. Визначено його вплив на формування професійних компетентностей майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Акцентовано увагу на впровадженні оркестрової практики в освітній процес закладів вищої освіти.

Ключові слова: оркестровий колектив, мистецька освіта, майбутні бакалаври музичного мистецтва.

Abstract. The article analyzes the role of the orchestral collective as an important component of artistic education. Its influence on the formation of professional competencies of future bachelors of musical art is determined. Attention is focused on the introduction of orchestral practice into the educational process of higher education institutions.

Keywords: orchestral collective, artistic education, future bachelors of musical art.

Постановка наукової проблеми. У сучасній системі мистецької освіти оркестровий колектив займає важливе місце як вагомий засіб формування професійних, комунікативних, творчих якостей майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Їх гра в оркестрі сприяє розвитку навичок інтонування, почуття ритму, жанрово-стильового відчуття, вміння взаємодіяти з диригентом та оркестрантами. Враховуючи вимоги сучасного освітнього простору, особливої актуальності набуває аналіз ролі оркестрового колективу як фундаменту формування професійних компетентностей майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Адже, оркестрове мистецтво інтегрує теоретичні знання, практичні навички, що дозволяє говорити про його потужний педагогічний потенціал.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Особливості професійної підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва висвітлено у роботах Б. Бриліна, О. Бурської, Т. Грінченко, Н. Мозгальнової, Я. Новосадова, А. Новосадової, О. Олексюк, О. Ребрової, О. Теплової, В. Фрицюк, О. Щолокової та ін. Різні аспекти оркестрового колективу досліджено О. Ільченка, М. Малахової, Т. Пляченко та ін.

Метою статті є аналіз ролі оркестрового колективу в системі музичної освіти.

Виклад основного матеріалу. Оркестровий колектив як багаторівнева структура відіграє основоположну роль у професійній підготовці майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Він виступає засобом реалізації навчальних завдань, творчою лабораторією диригента та оркестрантів. Оркестровий колектив є невід'ємною складовою виконавської підготовки майбутніх бакалаврів музичного мистецтва. Гра в оркестровому колективі потребує

високого рівня професійної підготовки кожного оркестранта. В процесі оркестрового виконавства бакалаври музичного мистецтва мають можливість ознайомитись з кращими зразками музичних творів різних епох та країн. Це в свою чергу відображається і на сольному виконавстві, оскільки у здобувачів освіти з'являються нові музичні уявлення що є ключовим для подальшої виконавської гри та інтерпретації музичних творів. Окрім розвитку музичних уявлень оркестрова гра активно розвиває музичний слух виконавця. Постійна гра не лише мелодичних ліній, а й гра акордових фактур вимагає від виконавця розуміння його звуку в акорді. Важливо розуміти роль і тембрової синергії в оркестровому колективі. Частим явищем є виконання соло з іншими інструментами в унісон, октаву, або певний інтервал, що вимагає від оркестрового виконавця не лише чіткого звуковистного виконання, а й вміння поєднати тембр власного інструменту з іншими учасниками колективу. Як зазначає О. Ільченко «оркестрове виконавство є одним із найдосконаліших і найефективніших засобів репродукції творів музичного мистецтва» [1, с. 1]. На думку автора «воно сформувалося під впливом значної кількості історико-еволюційних і соціально-художніх факторів, які відбивають об'єктивний процес поступального розвитку цивілізації, художньої і духовної культури, формування художнього мислення, удосконалення видів, форм і засобів музичного виконавства [1, с. 1]. Т. Пляченко зазначає, що до ознак оркестрового колективу належить «спільна мета опанування навичок оркестрового та ансамблевого виконання в процесі спільного виконання оркестрових та ансамблевих творів); спільна діяльність (навчальна, концертно-виконавська), спрямована на досягнення визначеної мети, специфічні та типові характеристики; стилістичні та жанрові характеристики – виконання інструментальної музики певного стилю [2, с. 30].

Важливу роль у функціонуванні оркестрового колективу займає диригент. Він встановлює контакт з оркестрантами, допомагає взаємодіяти оркестрантам між собою, виконувати професійні завдання. Диригент є відповідальним за якість виконання оркестром музичного твору. Основною метою диригента оркестрового колективу є навчити музикантів працювати як єдиний механізм. Це стосується не лише ритмічної та динамічної сторони виконання музичного твору, а й пропозиції трактування музичного твору, яка була б чіткою та зрозумілою для всіх учасників колективу. Особливу роль диригенту варто звертати і на підбір музичного репертуару. Варто розуміти, що більшість оркестрантів досить поверхово розуміється в таких поняттях як епоха, стиль, жанр, що є ключовими поняттями у виконавстві. Важливо, аби майбутні бакалаври музичного мистецтва були ознайомлені з цими поняттями, розуміли часові рамки, особливості виконавства данного періоду, знали особливості звуковидобування, мелізматики, темпових рис. В свою чергу кожен оркестрант відповідальний за якість виконання своєї партії, правильне відтворення нотного тексту. Комплектування партій учасниками колективу здійснюється диригентом.

Майбутні бакалаври музичного мистецтва в залежності від фаху можуть обрати оркестр (симфонічний, камерний, духовий, народний). Через зміну

учасників колективу, що пов'язана із зарахуванням та відрахуванням здобувачів освіти спостерігається певна мобільність оркестрового складу. Рівень виконання твору залежить від професійної підготовки оркестрантів. Їх творчі досягнення будуть стимулом для подальшої творчої активності.

«Оскільки оркестровий репертуар досить різноманітний та охоплює широкий спектр стилів, жанрів та епох, від класичних симфонічних зразків до творів сучасних композиторів, майбутні бакалаври музичного мистецтва мають можливість ознайомитись з особливостями виконання музики різних епох, що включає в себе такі поняття як, артикуляція, штрих, мелізматика, звуковедення» [4, с. 129]. Пізнання майбутніх бакалаврів музичного мистецтва оркестрового репертуару передбачає їх знайомство з особливостями творчого почерку композитора, його стилем, автономією жанрових рішень. «Здобуті теоретичні знання застосовуються практично під час гри на музичному інструменті» [2, с. 69].

Висновки. Оркестрове виконавство є ключовим елементом у формуванні виконавської майстерності бакалаврів музичного мистецтва. Це стосується як виконавства так і керівництва оркестровим колективом. В оркестровій практиці здобувачі освіти можуть застосувати знання та навички, здобуті у процесі вивчення таких дисциплін як, «Теорія музики», «Сольфеджіо», «Гармонія», «Аналіз музичних творів», «Історія музики». Оркестрове виконавство поєднує в собі як практичні, так і теоретичні надбання, що в свою чергу слугує всебічному професійному розвитку майбутніх бакалаврів музичного мистецтва.

Список використаних джерел:

1. Ільченко О. Художні основи аматорського народно оркестрового виконавства :автореф. дис. ... наук. ступеня доктора мистецтвознавства : спец. 17.00.03. Київ, 1996. 60 с.
2. Мозгальова Н., Сушицький М., Новосадова А. Специфіка підготовки вчителів музичного мистецтва і хореографії до жанрово-стильового аналізу. *Науковий часопис НПУ ім. М. Драгоманова*. 2022. Вип. 28. С. 69-75. doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2024.31.01
3. Пляченко Т. Підготовка майбутнього вчителя музики до роботи з Учнівськими оркестрами та інструментальними ансамблями. Кіровоград: «Імекс-ЛТД», 2010. 428 с.
4. Mozgalova, N., & Novosadov, Y. (2024). THE ROLE OF ORCHESTRA PERFORMANCE IN THE PROCESS OF TRAINING BACHELOR OF MUSIC ARTS. *Baltic Journal of Legal and Social Sciences*, (4), 125-132. <https://doi.org/10.30525/2592-8813-2024-4-13>
5. Грінченко Т. Д., Зузяк Т. П., Сідорова І. С. Трансформація мистецької освіти в умовах воєнного стану (на прикладі факультету мистецтв і художньо-освітніх технологій ВДПУ імені М.Коцюбинського). *Науковий часопис Українського державного університету імені Михайла Драгоманова. Серія 14. Теорія і методика мистецької освіти*. Випуск 31. 2024. С.161-167 <https://doi.org/10.31392/UDU-nc.series14.2024.31.21>